KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle
Asia: HE 36/2025 vp
StV@eduskunta.fi

KIRJALLINEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI SAIRAUSVAKUUTUSLAIN JA TOIMEENTULOTUESTA ANNETUN LAIN 7 B §:N VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA

Kuluttajaliitto ry (jälj. ”Kuluttajaliitto”) kiittää mahdollisuudesta antaa eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle kirjallinen lausunto otsikkoasiasta. Kuluttajaliitto esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia ja toimeentulotuesta annettua lakia väliaikaisesti. 65 vuotta täyttäneiden vakuutettujen yksityisen terveydenhuollon yleislääkärikäynnit korvattaisiin niin, että asiakkaan omavastuuosuus olisi enintään julkisen perusterveydenhuollon lääkärikäynnin asiakasmaksun suuruinen. Korvattaville vastaanottokäynneille asetettaisiin enimmäishinnat ja korvaustaksat ja korvaus lääkärikäynnistä voitaisiin maksaa enintään kolmesta lääkärikäynnistä kalenterivuodessa. Myös osa lääkärin määräämistä tutkimuksista olisi korvattavia ja näistä korvattaisiin vakuutetulle 50 prosenttia.

Kuluttajaliitto katsoo, että sinällään esityksen tavoitteet ovat kannatettavia ja potilaiden hoitoon pääsyn parantamiseksi tulee pitää useita eri keinoja työkalupakissa. Kuitenkin ensisijaisesti Kuluttajaliitto olisi toivonut potilaiden valinnanvapauden lisäämiseksi palvelusetelijärjestelmän pitkäjänteistä kehittämistä. Kuluttajaliiton teettämissä kyselyissä potilaiden hoitoon pääsyn haasteet nousevat jatkuvasti esiin. Esimerkiksi Kuluttajaliiton tuoreen kuluttajakyselyn (Aula Research 2025, n=1149) vastaajista 30 % vastasi kyllä kysymykseen ”Oletko viimeisen kolmen vuoden aikana joutunut käyttämään yksityisen terveydenhuollon palveluita siitä syystä, ettet ole saanut tarvitsemaasi hoitoaikaa julkiselta sektorilta?”. Vastaajien ikäryhmätarkastelussa yli 65-vuotiaat vastaajat korostuivat ryhmänä, joka oli tarvinnut muita ikäryhmiä enemmän yksityislääkäripalveluita (yli 65-vuotiaista 34 % vastasi edellä mainittuun kysymykseen kyllä).

On selvää, että valinnanvapauskokeilun rajaus enintään kolmen kalenterivuosittaisen lääkärikäynnin korvaamisesta voinee rajoittaa osaltaan hoidon jatkuvuuden toteutumista. Toisaalta tulee muistaa, että yli 65-vuotiaillakin on muiden väestöryhmien tapaan sairauksia, joiden selvittely ei vaadi useita hoitokäyntejä ja jotka tulevat näin ollen hyötymään valinnanvapauspilotista. Kuluttajaliitto haluaa myös nostaa esiin, että sen näkemyksen mukaan hallituksen esityksessä olisi ollut hyvä määritellä selkeästi, mikä on asiakkaiden oikeudellinen asema pilotissa, eli ovatko asiakkaat valinnanvapauskokeilussa kuluttajansuojalain suojaamia kuluttajia.

Kuluttajaliitto haluaa nostaa esiin, että vaikka esityksellä on sinällään hyviä tavoitteita, niin hallituksen esitystä ei voi kuitenkaan tarkastella huomioimatta ympäröivää sote-kontekstia, jossa on toteutettu viime vuosina useita potilaiden hoidollista ja taloudellista asemaa heikentäviä lakimuutoksia esimerkiksi hoitotakuun ja asiakasmaksujen osalta.

KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

Kuluttajaliitto katsoo, että kaikkien potilasryhmien nopeaa hoitoon pääsyä tulee edistää ja tässä vahva julkinen perusterveydenhuolto on keskeisessä asemassa. Kuluttajaliiton kuluttajakyselyssä (Aula Research 2025, n=1149) jopa 16 % vastaajista vastasi, että terveydenhoitomenojen hintojen nousu oli vaikuttanut kotitalouden taloudelliseen tilanteen erittäin paljon viimeisen puolen vuoden aikana ja 25 %:lla vastaajista terveydenhoitomenojen hintojen nousu oli vaikuttanut jokseenkin paljon. Kuluttajaliitto haluaa korostaa, että hoidon saatavuutta tulee parantaa kaikkien asiakasryhmien osalta esimerkiksi hoidon taloudellisia esteitä purkamalla.

Lopuksi Kuluttajaliitto haluaa todeta, että olisi erittäin tärkeää, että valinnanvapauskokeilusta tarjotaan sen kohderyhmälle selkeää ja ymmärrettävää tietoa. Jos pilotin kohderyhmä ei saa selkeää tietoa valinnanvapauskokeilun tarjoamista mahdollisuuksista, eivät he silloin löydä palveluiden piiriin. On hyvä, että pilotissa luodaan hintakatot, millä pyritään rajoittamaan hintojen nousua. Valinnanvapauskokeilussa kertyneitä kokemuksia hintakattomallista on erittäin tärkeää hyödyntää myös muiden Kela-korvausten yhteydessä.

Helsingissä 26.5.2025

Kuluttajaliitto ry

Julia Lumijärvi, juristi. OTM, HLL